

Warszawa, dnia 24 listopada 2010 r.

KANCELARIA SENATU
BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ
DZIAŁ PETYCJI I KORESPONDENCJI

BKS/DPK-134/27301, 25538, 1804, 27499/10 WW

Nr 27301 Nr 25538 Nr 18047 Nr 27499	Data wpływu 9 kwietnia, 5 sierpnia, 13 i 22 września, 1 października 2010 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 5 listopada 2010 r.

ŚWIADCZENIA PIELEGNACYJNE

TEMAT

**POPRAWA SYTUACJI MATERIALNEJ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN**

WNOSZĄCY PETYCJE:

1. Jerzy P.- reprezentujący Internetowe Forum Rodzin Osób Niepełnosprawnych „Razem Możemy Więcej” - petycja zbiorowa,
2. Halina Sz. - petycja indywidualna,
3. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Inwalidów, Ich Opiekunów i Przyjaciół „SON” z siedzibą w Gliwicach - petycja zbiorowa,
4. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodzin Osób Niepełnosprawnych „Razem Możemy Więcej” z siedzibą w Kędzierzynie Koźlu - petycja zbiorowa.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zwiększenia pomocy materialnej dla rodzin opiekujących się dziećmi i osobami niepełnosprawnymi poprzez:

1. przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego obojgu rodzicom w przypadku, gdy w rodzinie wychowuje się więcej niż jedno niepełnosprawne dziecko i spełnione są wszystkie warunki formalne uprawniające do otrzymania świadczenia,
2. podwyższenie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego do kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w roku waloryzacji,
3. wprowadzenie corocznej waloryzacji świadczenia pielęgnacyjnego i zasiłku pielęgnacyjnego,
4. podwyższenie kwoty zasiłku pielęgnacyjnego do wysokości dodatku pielęgnacyjnego,
5. podwyższenie podstawy wymiaru składek emerytalno-rentowych dla osób, które rezygnują z zatrudnienia z powodu konieczności sprawowania bezpośredniej opieki nad chorym członkiem rodziny i wydłużenie okresu ich odprowadzania.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

1. Zgłaszający petycję występuje w imieniu rodziców i opiekunów niepełnosprawnych dzieci skupionych na Internetowym Forum Rodzin Osób Niepełnosprawnych „Razem Możemy Więcej”. Celem Forum jest integracja osób, które zrezygnowały z pracy zawodowej, by opiekować się dzieckiem i zabiegać o przysługujące im prawa.

W opinii wnoszącego petycję rodzice niepełnosprawnych dzieci czują się dyskryminowani i traktowani, jako osoby drugiej kategorii. Powszechnie znana jest ich sytuacja i wciąż składane są im obietnice, a podejmowane działania są niewystarczające.

Według autora petycji opiekunowie dzieci niezdolnych do samodzielnej egzystencji za swe oddanie i rezygnację z pracy zawodowej ponoszą zbyt wysoką cenę, gdyż nie są właściwie doceniani i godnie opłacani, zaś sprawowanie opieki nad dziećmi wymaga wiedzy i umiejętności z zakresu pielęgniarstwa, rehabilitacji i ratownictwa medycznego, obciąża psychicznie i fizycznie. Odpowiedzialni za los drugiego człowieka czują się wykluczeni z udziału w życiu społecznym. Świadczenia pielęgnacyjne w obecnej wysokości traktują jak jałmużnę.

2. Autorka petycji wnosi o zrównanie zasiłku pielęgnacyjnego w kwocie 153,00 zł wypłacanego przez ośrodki pomocy społecznej z dodatkiem pielęgnacyjnym w wysokości 181,10 zł przysługującym z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Według zgłaszającej petycję zasiłek pielęgnacyjny i dodatek pielęgnacyjny powinny być naliczane w jednakowej wysokości oraz corocznie waloryzowane od 1 marca.

3. Rodzice zrzeszeni w Stowarzyszeniu „SON” zwracają się z prośbą do senatorów o uregulowanie sytuacji prawnej i materialnej rodzin opiekujących się niepełnosprawnymi dziećmi.

W opinii Stowarzyszenia przez 20 lat demokratycznego państwa kolejne rządy nie opracowały kompleksowego modelu wsparcia rodziny, który byłby realizowany na stałe w różnych okresach życia niepełnosprawnego dziecka tj. od urodzenia aż do starości.

Z relacji Stowarzyszenia wynika, że delegacja rodziców niepełnosprawnych dzieci na spotkaniu z premierem (*wrzesień 2009 r.*) omawiała sprawy wymagające podjęcia w celu poprawy ich sytuacji materialnej. Efektem spotkania była decyzja rządu o zniesieniu kryterium dochodowego do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego i zwiększenie jego wysokości. W pozostałych kwestiach dalszy dialog nie został podjęty.

4. Ogólnopolskie Stowarzyszenie „Razem Możemy Więcej” w piśmie skierowanym do senatorów wystąpiło w sprawie przygotowania całościowego modelu udzielania pomocy rodzinom opiekującym się niepełnosprawnymi dziećmi. Poruszane w piśmie kwestie szczegółowe są tożsame z wnioskami zgłoszonymi przez Stowarzyszenie „SON”.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zm.), w art. 4–15 stanowi, że rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi mogą korzystać ze świadczeń rodzinnych adresowanych do ogółu rodzin wychowujących dzieci tj. zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku. Jeżeli członkiem rodziny jest dziecko z orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym albo znacznym, zasiłek rodzinny przysługuje, gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 583 zł.

1. Zasiłek rodzinny wynosi 68 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia 5. roku życia, 91 zł na dziecko do 18. roku życia oraz 98 zł miesięcznie na dziecko od 18 do 24 roku życia.

2. Do zasiłku rodzinnego przysługują następujące dodatki z tytułu:

a) urodzenia dziecka (1 tys. zł), opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (400 zł miesięcznie), samotnego wychowywania dziecka (170 zł na dziecko nie więcej niż 340 zł na wszystkie dzieci),

b) wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej (80 zł na trzecie i każde następne dziecko), rozpoczęcia roku szkolnego (100 zł na dziecko), podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania (90 zł z tytułu zamieszkania w miejscowości, w której znajduje się

siedziba szkoły, 50 zł z tytułu dojazdu do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły),

c) dodatek z tytułu rehabilitacji i kształcenia dziecka niepełnosprawnego w kwocie 60 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia 5. roku życia oraz 80 zł miesięcznie na dziecko od 5 do ukończenia 24 roku życia.

3. Na podstawie art. 16–17 ustawy rodziny wychowujące niepełnosprawne dzieci otrzymują świadczenia opiekuńcze tj. zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne:

a) zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się na częściowe pokrycie wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on w kwocie 153 zł miesięcznie niepełnosprawnemu dziecku, osobie powyżej 16 lat posiadającej orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, a także osobie z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia oraz osobie, która ukończyła 75 lat.

b) świadczenie pielęgnacyjne ma częściowo zrekompensować osobie opiekującej się niepełnosprawnym dzieckiem utratę dochodu w związku z rezygnacją z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Przysługuje ono matce lub ojcu dziecka albo opiekunowi faktycznemu, gdy dziecko posiada orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo jest osobą z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Świadczenie to od 1 listopada 2009 r. wynosi 520 zł miesięcznie.

4. Zgodnie z art. 18 ustawy kryteria dochodowe uprawniające do otrzymania zasiłku oraz wysokości świadczeń rodzinnych podlegają weryfikacji co 3 lata (następna weryfikacja przewidziana jest na 1 listopada 2012 r.) z uwzględnieniem wyników badań prognozy wsparcia dochodowego rodzin, który bada i przedstawia Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 25 kwietnia 2005 r. w sprawie sposobu ustalania prognozy wsparcia dochodowego rodzin (Dz. U. Nr 80, poz. 700) określa sposób ustalania prognozy wsparcia dochodowego rodzin, grupy wydatków i ich zakres oraz źródła danych i okres, z jakiego przyjmuje się wysokość cen towarów i usług.

Rozporządzenie Rady Ministrów dnia 11 sierpnia 2009 r. (Dz. U. Nr 129, poz. 1058) określa wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych.

Prawo do świadczeń rodzinnych (z wyjątkiem pielęgnacyjnych, dodatku z tytułu urodzenia dziecka, rozpoczęcia roku szkolnego i kontynuowania nauki poza miejscem zamieszkania) ustala się począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek do końca okresu zasiłkowego (trwa od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego). Wniosek o ustalenie prawa do świadczeń składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce

zamieszkania osoby uprawnionej. Świadczenia wypłaca się nie później niż do ostatniego dnia miesiąca, za które zostały przyznane. Są one finansowane z budżetu państwa.

5. Zasiłek pielęgnacyjny i dodatek pielęgnacyjny często mylone ze względu na podobieństwo nazw, są jednak rodzajowo odmienne, gdyż dodatek pielęgnacyjny ma charakter ubezpieczeniowy, a zasiłek pielęgnacyjny pomocniczy.

a) zasiłek pielęgnacyjny (omówiony powyżej) otrzymuje osoba z orzeczeniem o niepełnosprawności, nie przysługuje osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego. Od 1 stycznia 2010 r. prawo do zasiłku pielęgnacyjnego lub świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony.

b) dodatek pielęgnacyjny wypłaca ZUS na mocy art. 75 **ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.**

Dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, która została uznana przez orzecznika ZUS za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat. Zatem, w odróżnieniu od prawa do zasiłku pielęgnacyjnego warunkiem uzyskania prawa do dodatku pielęgnacyjnego nie jest jedynie posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, lecz niezbędne jest posiadanie uprawnień do renty lub emerytury, a dopiero w dalszej kolejności orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność lub wymagany wiek.

Wysokość dodatku pielęgnacyjnego ogłasza Prezes ZUS w formie Komunikatu. Podlega on indeksacji od każdego miesiąca, w którym dokonywana jest waloryzacja emerytur i rent. Dodatek ulega wówczas podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji. Według Komunikatu Prezesa ZUS z dnia 15 lutego 2010 r. **w sprawie kwoty najniższej emerytury i renty, dodatku pielęgnacyjnego i dodatku dla sierot zupełnych oraz kwot maksymalnych zmniejszeń emerytur i rent** (M. P. Nr 10, poz. 110) od 1 marca 2010 r. wynosi on 181,10 zł miesięcznie.

6. **Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych** (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w art. 6 ust. 2a stanowi, że za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od podstawy odpowiadającej wysokości świadczenia pielęgnacyjnego (obecnie 520 zł). Składka jest opłacana przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25-letniego przez mężczyznę, jednak nie dłużej niż przez 20 lat. Składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne, nie opłaca się, jeżeli podlega ona obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z innego tytułu (dotyczy ustawy o pomocy społecznej, o czym mowa niżej).

Do niepieniężnych form wsparcia osób opiekujących się niepełnosprawnymi dziećmi należy opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe przez ośrodki pomocy społecznej. Według art. 42 **ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej** (Dz. U.

z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania osobistej i bezpośredniej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi z matką, ojcem lub rodzeństwem, ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenie społeczne od kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie (obecnie 351 zł) jeżeli dochód ten nie przekracza 150% kwoty kryterium (czyli 526,50 zł) i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty. Dotyczy to również osób, które w związku z koniecznością sprawowania opieki pozostają na bezpłatnym urlopie. Konieczność sprawowania opieki stwierdza lekarz ubezpieczenia zdrowotnego w zaświadczeniu wydanym nie wcześniej niż na 14 dni przed złożeniem wniosku o przyznanie świadczenia. Składka na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w wysokości określonej przepisami jest opłacana przez okres sprawowania opieki. Składka nie przysługuje osobie, która:

- w dniu złożenia wniosku o przyznanie świadczenia ukończyła 50 lat i nie posiada okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) wynoszącego co najmniej 10 lat,

- posiada okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) wynoszący 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn. Przy ustalaniu okresu ubezpieczenia okresy nieskładkowe ustala się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

PRACE LEGISLACYJNE:

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (druk sejmowy 1597, wpłynął 2 grudnia 2008 r.). Komisja Polityki Społecznej i Rodziny 16 grudnia 2009 r. przyjęła sprawozdanie (druk sejmowy 2595) w którym wnosi o jego odrzucenie.

Celem projektu jest zwiększenie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego do 720 zł miesięcznie.

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (druk senacki 945, wpłynął 8 maja 2010 r.), realizuje postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 1 czerwca 2010 r. sygn. akt S 1/10 (orzeczenie Trybunału omówione jest w części Działania Powiązane).

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (druk sejmowy 3316, wpłynął 23 lipca 2010 r.). Pierwsze czytanie projektu odbyło się 22 września 2010 r. w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, został on skierowany do podkomisji nadzwyczajnej. Prace nad projektem zostały wstrzymane (7 października br.) do czasu wpłynięcia projektu rządowego. Przedmiotowy projekt dotyczy wprowadzenia uprawnienia do świadczeń pielęgnacyjnych osobom, które sprawują opiekę nad małżonkiem i rezygnują z pracy zarobkowej.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej opracowało projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (z 18 października 2010 r.). Celem projektu jest m.in. określenie pojęcia dochodu uprawniającego do świadczeń rodzinnych, sposobu jego ustalania, wyeliminowanie nieścisłości związanych z interpretacją przepisów dotyczących świadczeń opiekuńczych.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 1 czerwca 2010 r. sygn. akt S 1/10, w którym Trybunał przedstawił Sejmowi uwagi dotyczące podjęcia działań ustawodawczych, zmierzających do zapewnienia spójności zasad przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego.

Trybunał uznał, że dla zapewnienia spójności systemu prawnego pożądane byłoby podjęcie działań legislacyjnych mających na celu dostosowanie art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych do nowego brzmienia art. 17 ust. 1 tej ustawy.

Zdaniem Trybunału należy rozważyć, czy nie trzeba wprowadzić do ustawy zasady, że pozostawanie osoby wymagającej opieki w związku małżeńskim nie stanowi negatywnej przesłanki dostępu do świadczenia pielęgnacyjnego w sytuacji, gdy małżonek tej osoby również jest osobą niepełnosprawną, a opiekunami obojga jest ich dziecko.

W Sejmie obecnej kadencji problematyka osób niepełnosprawnych, w różnych aspektach, była przedmiotem licznych **interpelacji poselskich** (68) i **zapytań poselskich** (14). Warto dodać, że w treści interpelacji i zapytań poselskich przewijały się kwestie zawarte w omawianej petycji. Udzielając odpowiedzi ministerstwo pracy i polityki społecznej przedstawiało wyjaśnienia, które nawiązują do zgłoszonych w petycji problemów:

a) przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego obojgu rodzicom w sytuacji, gdy w rodzinie jest więcej niż jedno niepełnosprawne dziecko (zapytanie poselskie nr 6745 z 19 kwietnia 2010 r.) resort nie planuje podjęcia działań w tym zakresie. W opinii resortu właściwe wydają się istniejące rozwiązania, w których jeden z rodziców otrzymuje świadczenie pielęgnacyjne, natomiast drugi z rodziców jest aktywny zawodowo, a rodzina korzysta z innych form wsparcia, np. z pomocy społecznej. Sprzyja temu również uniezależnienie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego od kryterium dochodowego, gdyż pracujący rodzic nie musi obawiać się, że jego aktywność zawodowa spowoduje utratę przez opiekuna niepełnosprawnego dziecka prawa do tego świadczenia i odpowiedniej ochrony ubezpieczeniowej;

b) zrównania wysokości świadczenia pielęgnacyjnego z wysokością minimalnego wynagrodzenia za pracę, a tym samym i podstawy opłacania z budżetu państwa składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne (interpelacja nr 15503 z 27 kwietnia br.) ministerstwo nie planuje wprowadzenia takich zmian.

Według szacunków w 2010 r. przeciętna miesięczna liczba wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych wyniesie co najmniej 76 tys. Podwyższenie wysokości tego świadczenia do kwoty 1.317 zł (wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę) oraz kwoty podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz zdrowotne do 1.317 zł, spowodowałyby wzrost wydatków o co najmniej 913,2 mln zł rocznie (z kosztami obsługi);

c) ministerstwo w 2009 r. przygotowało projekt ustawy w sprawie zrównania wysokości zasiłku pielęgnacyjnego z dodatkiem pielęgnacyjnym (interpelacja nr 16892 z 4 sierpnia 2010 r.).

Jednak z uwagi na wysokie koszty wprowadzenia projektowanej zmiany tj. wzrost wydatków budżetu państwa w skali roku o ok. 198,1 mln zł (z kosztami obsługi) prace nie są kontynuowane;

d) wprowadzenia corocznej waloryzacji świadczenia pielęgnacyjnego i zasiłku pielęgnacyjnego (*interpelacja nr 6176 z 28 listopada 2008 r.*) resort nie planuje zmian zasad weryfikacji kwot kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych i kwot poszczególnych świadczeń oraz wprowadzenia corocznej waloryzacji tych wielkości.

W opinii resortu zasady weryfikacji świadczeń socjalnych są odmienne od zasad waloryzacji emerytur i rent, a także od zasad indeksacji wynagrodzeń w sferze budżetowej, z uwagi na istotne różnice. Świadczenia rodzinne są pomocą o charakterze socjalnym, a nie wynagrodzeniem za pracę, mają na celu dofinansowanie, a nie pełne pokrycie kosztów utrzymania rodzin wychowujących dzieci. Częstotliwość zmiany warunków dostępu do świadczeń i ich kwot zależy od częstotliwości znaczących zmian w kosztach utrzymania (te zaś następują w cyklu dłuższym niż 1–2 lata), a nie dynamiki wynagrodzeń oraz dynamiki emerytur i rent;

e) wydłużenia okresu opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (*interpelacja nr 15860 z 21 maja 2010 r.*) resort wyjaśnia, że osiągnięcie przez osobę otrzymującą świadczenie pielęgnacyjne okresów ubezpieczeniowych (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20–letniego przez kobietę i 25–letniego przez mężczyznę, jednak nie dłużej niż przez 20 lat, jest wystarczające do nabycia prawa do emerytury po osiągnięciu wymaganego wieku emerytalnego (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Z tego względu nie planuje się opłacania z budżetu państwa składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne, które osiągnęły już ww. okresy ubezpieczenia.

UWAGI DODATKOWE:

1. Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.), w art. 32 ust. 2 zapewnia osobom niepełnosprawnym prawo do niedyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym. Konstytucja nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym (art. 68) oraz obowiązek pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69).

2. Sejm w dniu 1 sierpnia 1997 r. uchwalił Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. Nr 50, poz. 475). Sejm uznał, że osoby niepełnosprawne których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Sejm stwierdził, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do m.in.: zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym.

3. Rodzice i opiekunowie rezygnujący z pracy zawodowej, by móc opiekować się dziećmi

niepełnosprawnymi, mogą zostać objęci pomocą materialną przewidzianą w **ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej**. Świadczenia pieniężne w postaci zasiłku celowego (przysługują m.in. na pokrycie części lub całości kosztów zakupu leków i leczenia), i okresowego (m.in. z powodu niepełnosprawności) dla osób lub rodzin, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego, dla osoby samotnie gospodarującej w wysokości 477 zł, a dla osoby w rodzinie 351 zł.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie, która przekracza kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi, lub zasiłek celowy, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

4. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przygotowało projekt założeń do nowej ustawy o pomocy społecznej. Przewiduje on zmiany w systemie świadczeń, które mają polegać m.in. na wprowadzeniu nowego modelu gminnego wsparcia z oddzieleniem funkcji administracyjnych od pracy socjalnej. Zmiany te mają poprawić sytuację osób sprawujących opiekę nad niepełnosprawnymi, które objęte są pomocą społeczną. Nowe rozwiązania mają też gwarantować adekwatną do potrzeb i bardziej skuteczną pomoc dla dzieci niepełnosprawnych i ich rodziców.

5. Pod przewodnictwem senatora Mieczysława Augustyna zakończono prace Zespołu ds. przygotowania projektu ustawy o ubezpieczeniu pielęgnacyjnym. Zespół opracował tzw. Zieloną Księgę, która przedstawia stan opieki długoterminowej w Polsce. Zawiera ona wnioski i rekomendacje dla rządu, wskazuje na różne rodzaje rozwiązań trudnych sytuacji osób oraz możliwości udzielania im pomocy. Na jej podstawie planuje się opracowanie projektu ustawy pielęgnacyjnej mającej m.in. na celu doprowadzenie do stworzenia prawidłowo i sprawnie działającego systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych, ich rodziców i opiekunów, którzy zrezygnowali z pracy zarobkowej, by opiekować się niepełnosprawnymi dziećmi.

REKOMENDACJE BIURA:

Szereg inicjatyw mających na celu wsparcie rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci podejmuje Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Działania te dotyczą zarówno rozpoznawania problemów rodziny, przeprowadzania analiz statystyczno-finansowych jak również przygotowania projektów zmian legislacyjnych w tym zakresie. Niewątpliwie do działań w obszarze spraw socjalnych należy zaliczyć wzrost świadczeń pielęgnacyjnych (o ok. 24%) oraz zniesienie kryterium dochodowego przy ubieganiu się o świadczenie dla osób, które zrezygnowały z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej by móc opiekować się niepełnosprawnymi dziećmi.

Należy także zauważyć, że zwiększając wysokość świadczenia pielęgnacyjnego nie podwyższono kwoty zasiłku pielęgnacyjnego, który ma na celu częściowe pokrycie wydatków dla zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Kwota zasiłku wynosi 153 zł miesięcznie i pozostaje na stałym poziomie od 1 września 2006 r., zaś kolejna planowana jej weryfikacja przypada na dzień 1 listopada 2012 r.

W omawianej sprawie trzeba zauważyć, że aktualna wielkość wsparcia dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi jest niewystarczająca. Rodziny te znajdują się w bardzo trudnej sytuacji życiowej, gdyż przerwanie aktywności zawodowej przez jednego z rodziców znacznie ogranicza dochody, zaś utrzymanie niepełnosprawnego dziecka generuje wzrastające wydatki. Pomoc jest także potrzebna z powodu pogarszającej się sytuacji materialnej rodzin w dobie kryzysu gospodarczego.

Analizując propozycje zmian ustawowych w zgłoszonej petycji wydaje się, że wszystkie postulaty w niej zawarte (aczkolwiek słuszne w odczuciu społecznym) nie są możliwe do zrealizowania z uwagi na trudną sytuację finansów publicznych. W budżecie państwa nie ma wystarczających środków, aby każdej rodzinie wychowującej niepełnosprawne dziecko zapewnić wsparcie pozwalające na pełne pokrycie wydatków na leczenie i utrzymanie dziecka.

Wyrażając jednak zrozumienie dla trudnej sytuacji materialnej tych rodzin należy podkreślić, że z odpowiedzi ministra na interpelację (nr 13939 z 5 lutego br.) wynika, że jeżeli tylko sytuacja finansowa państwa na to pozwoli, to kierunkiem dalszych działań służących zwiększeniu wsparcia materialnego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin będą następujące kwestie:

1. Podwyższenie wysokości świadczeń rodzinnych, w tym w pierwszej kolejności wysokości świadczenia pielęgnacyjnego.
2. Zrównanie wysokości zasiłku pielęgnacyjnego z dodatkiem pielęgnacyjnym.
3. Podwyższenie podstawy opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne (obecnie podstawą jest kwota świadczenia pielęgnacyjnego w wysokości 520 zł).

Mając świadomość, że pomoc państwa kierowana do rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci jest niewystarczająca wydaje się, iż pomimo kryzysu finansów publicznych pomoc ta powinna uzyskać priorytet i zostać kompleksowo uregulowana przynajmniej w zakresie wskazanym przez resort.

OPRACOWAŁA

DYREKTOR

Wanda Wójtowicz

Anna Pomianowska-Bąk